

N:o 52.

Af Herr A. V. Ljungman: Om anslag till offentliggörande af Carl von Linnés utgifna ungdomsarbeten.

Bland personer, som genom sin verksamhet bidragit till vårt fosterlands ökade anseende såsom vetenskaplig kulturmakt och till den svenska vetenskapliga odlingens förkofran, intager tvifvelsutän Linné det allra främsta rummet; och det oakadt lemnades honom från svenska staten aldrig någon uppmuntran, motsvarande de tjänster, han gjorde fäderneslandet genom en snart sagdt öfverträfflig verksamhet såsom universitetslärare och vetenskapsman. Kärleken till fosterlandet dref honom nemligen att uteslutande egna sig åt dettas tjänst och att med uppoftande oegennyttia tillbakavisa de lysande anbud till en långt fördelaktigare anställning, med hvilka han öfverhopades från Holland, England och Tyskland. Den store naturforskaren nöjde sig med ringa ekonomiska vilkor för att kunna gagna sitt fosterland, och det är tillräckligt känt, hur särskildt under hans tidigare och för vetenskapen mest epokgörande verksamhet bristen på medel lade väsentliga hinder i vägen för offentliggörandet af flera af hans vetenskapliga arbeten. Det är likaledes mer än väl bekant, hur litet fosterlandet vårdade sig om denne sin store sons vetenskapliga qvarlätenskap, då det till och med lät densamma till största delen för en jemförelsevis obetydlig summa öfvergå i utländingars händer och i öfrigt förskingras. Ett århundrade har nu förflutit sedan de Linneanska samlingarna af C. von Linné den yngres arfvingar afyttrades till England, der de dock lyckligt nog på det omsorgsfullaste vårdats.

Ett tillfälle att i någon mån reparera forna felsteg erbjudes nu, såsom af följande intyg från en af vårt lands nu lefvande främste naturforskare synes.

»Under den följd af år, som doktor E. Ährling med oförtröttadt nit, stor sakkunskap och uppoffrande kärlek till sitt ämne egnat sig åt Linneanska forskningar, har det lyckats honom att dels inom, dels utom fäderneslandet uppdaga ett ej obetydligt antal manuskript till arbeten, som af Linné under hans yngre år blifvit författade och som ännu icke — eller endast ofullständigt — blifvit offentliggjorda.»

»Att allt, som står i närmare eller fjernare samband med denne vårt lands förnämste vetenskaplige storman, eger ett synnerligt intresse ej blott för vårt eget land, utan för hela den bildade verlden, är ett allmänt känt och erkänt faktum; och ej minst eger detta sin tillämplighet, då fråga är om sagda Linneanska manuskript. Det är nemligen ej nog dermed, att genom dem erhålles en klar inblick i gången af Linnés vetenskapliga utveckling, och att derigenom i viss mån förklaring vinnes, huru det för den obetydliga studenten från vårt lilla land blef möjligt att nästan med ens framträda såsom en vetenskaplig storhet af första ordningen; utan i dem erbjudas oss derjemte värdefulla bidrag till kännedom om åtskilliga förhållanden inom vårt fädernesland, hvilka vid skildringen af dess så väl andliga som materiella odling under adertonde århundradets första hälft näppeligen kunna lemnas obeaktade.»

»För att åtminstone i någon mån bestyrka ett sådant påstående må här blott påpekas, huruledes i de arbeten, som benämnas »Hortus» och »Adonis uplandicus», erhålles ej blott en god inblick i den andliga utvecklingsprocess, som gaf upphof till det i botanikens historia så viktiga sexualsystemet, utan ock en klar föreställning om hortikulturens ståndpunkt inom vårt land på 1700-talet; huruledes i skildringen af resan i Dalarne (1734) goda bidrag lemnas till kännedomen om naturförhållandena, landthushållningen och folkets lefnadssätt i sagda landskap vid nämnda tid; huruledes i hans — förut endast genom en förfuskad engelsk öfversättning ofullständigt kända — dagbok öfver den vidlyftiga samt med många faror och vedermodor förenade Lapplandsresan (1732) meddelas en liflig skildring af snart sagdt alla möjliga förhållanden i de af honom då besökta trakterna — allt bärande en omiskännelig pregel af ungdomlig entusiasm och skarpsynt iakttagelseförmåga samt framställt på Linnés oemotståndligt tilltalande språk.»

»Då nu så är förhållandet, synes det vara ovedersägligt, att det skulle vara en vinst och en heder för vårt land, om dessa Linnés ännu outgifna ungdomsskrifter blefve med vår litteratur införlifvade. Med

synnerlig glädje skulle jag därför se, att medel till detta måls vinnande åt doktor Åhrling bereddes. Att dessa mina känslor delas af åtminstone ett stort flertal af vårt lands naturforskare, tilltror jag mig utan förmä- tenhet kunna försäkra.

Upsala den 22 Januari 1884.

Th. M. Fries.»

Då emellertid dessa skrifers värdiga återgifvande i tryck ett och ett halft århundrade efter deras författande omöjligen kan i ett med hänsyn till folkmängden så litet land som Sverige göras till föremål för en vinstgivande förlagsaffär, och då deras utgifvande är förenadt med dryga kostnader, bland annat till följd deraf att de till dels äro för- sedda med ett betydande antal egenhändiga, textförklarande och förtyd- ligande handteckningar; så torde ock befattningen med detta utgifvande böra öfvertagas af svenska staten.

På grund af det anförda får jag sålunda hemställa,

det ett anslag af 6,000 kronor måtte af Riksdagen ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att i mån af behof efter Kongl. Maj:ts särskilda ompröfning användas för offentliggörandet af Linnés utgifna ungdoms- arbeten.

Stockholm den 26 Januari 1884.

Axel Villh. Ljungman.
